

Onderwerp	Traject School-CLB in kader van opmaak verslaggeving M-decreet	Datum	01/04/15
Auteur(s)	Tine Gheysen – Stefaan Jonniaux – Lies Verlinde – leden van C21	Status	verspreiding
Bestemd voor	VCLB en VSKO		

Situering

Met de komst van het M-decreet leven er in het veld heel wat vragen over de manier waarop informatie kan verzameld en aangeleverd worden in functie van de opmaak van een 'gemotiveerd verslag' of in functie van de opmaak van een 'verslag dat toelating geeft tot buitengewoon onderwijs' (verder 'verslag' genoemd). Een deel van de informatie die nodig is om het gemotiveerd verslag of het verslag te kunnen afleveren, is immers informatie waarover de school beschikt. Bijkomend leven er veel vragen over de operationalisering van de nieuwe 'spelregels' die het M-decreet met zich meebrengt.

VSKO en VCLB maakten in onderling overleg deze nota op om één en ander te verduidelijken, vanuit het perspectief van een leerlinggebonden traject.

Vooraf geven we nog enkele belangrijke aandachtspunten mee voor een goed begrip van deze tekst:

- 1) We focussen in deze tekst op die situaties waarbij voor een concrete leerling een vraag komt naar een **gemotiveerd verslag of verslag**. Dergelijke vraag valt niet zomaar 'uit de lucht', maar kadert in een lopend traject van zorg op school waarbij CLB in veel gevallen ook betrokken was. De manier waarop school en CLB in dit ruimer traject samenwerken, staat beschreven in (het zorgcontinuüm van) Prodia, in de visietekst: 'Uitgangspunten voor een kansrijk en zorgbreed onderwijs voor alle kinderen en jongeren. Recht doen aan verschillen tussen leerlingen' (VSKO), in het 'Vademecum Zorg' (VVKBaO) en in 'Visie op zorg voor de leerlingen in het secundair onderwijs' (VVKSO). **Onderhavige tekst moet dus gelezen worden samen met voorgenoemde teksten.**
- 2) Het CLB is verantwoordelijk voor het opmaken van het '(gemotiveerd) verslag', maar moet daarvoor kunnen beschikken over informatie die aanwezig is in het leerlingendossier op school. Het uitwisselen van informatie tussen school en CLB met het oog op het opmaken van een '(gemotiveerd) verslag' gebeurt conform de geldende regelgeving, en op een manier die zorgt voor minimale planlast voor school en CLB. Hierop gaan we in de bijkomende duiding bij een aantal specifieke elementen op het einde van dit document dieper in.
- 3) In het overleg dat kan leiden tot de opmaak van een '(gemotiveerd) verslag' zal de beoordeling van de redelijkheid van aanpassingen belangrijk worden. We willen er in deze nota uitdrukkelijk op wijzen dat CLB ondersteunt in het helpen formuleren van de aanpassingen voor individuele leerlingen en dat CLB de school kan ondersteunen in het maken van de afweging rond redelijkheid, maar dat de finale beslissing omtrent het redelijk (proportioneel) of onredelijk (disproportioneel) zijn van bepaalde maatregelen bij de klassenraad ligt. We wijzen er voor de volledigheid ook op dat 'redelijkheid van aanpassingen' niet enkel speelt bij die leerlingen die mogelijks in aanmerking komen voor een '(gemotiveerd) verslag', maar ook bij leerlingen die hier niet voor in aanmerking komen.
- 4) Ook voor leerlingen in het buitengewoon onderwijs zullen trajecten gelopen worden die leiden tot de opmaak van een 'gemotiveerd verslag' (bv. bij terugkeer naar gewoon onderwijs voor bepaalde types in bepaalde omstandigheden) of tot de opmaak van een 'verslag' (bv. bij wijziging van niveau, van type of van opleidingsvorm). Ook voor deze verslaggeving is informatie vanuit de school (i.c. school voor buitengewoon onderwijs) noodzakelijk. Onderstaande scenario's zijn geschreven vanuit gewoon onderwijs, maar de principes gelden evenzeer voor vragen die betrekking hebben op leerlingen uit buitengewoon onderwijs.

Mogelijke scenario's

Verschillende betrokkenen (leerling, ouder, school, CLB) kunnen op verschillende momenten een vraag naar ondersteuning vanuit geïntegreerd onderwijs of een vraag naar buitengewoon onderwijs stellen. Dit zorgt voor een aantal mogelijke scenario's. We werken hieronder een aantal verschillende scenario's uit en verwijzen daarnaast ook naar de PRODIA-protocollen (www.prodiagnostiek.be). Deze scenario's gaan er van uit dat de leerling al school loopt.

Scenario 1: school stelt vraag aan CLB:

- Het traject dat verder in deze tekst wordt beschreven, start op het moment dat de school aangeeft dat er voor een leerling nood is aan bijkomende ondersteuning. De school geeft op dit moment ook aan welke ondersteuningsbehoeften zij ervaren. Een overleg met CLB op dit moment is nodig om samen na te denken over mogelijke ondersteuning binnen fase 1 dan wel de stap te zetten naar fase 2 en een HGD-traject op te starten. Het is uiteraard ook mogelijk dat voor deze leerling al een HGD-traject doorlopen is, maar dat de maatregelen die genomen werden onvoldoende gebleken zijn, waardoor de vraag naar bijkomende ondersteuning (op basis van gemotiveerd verslag) of de vraag naar individueel curriculum/overstap BuO (op basis van verslag) zich stelt.
- Voorafgaand aan dit overleg
 - heeft het schoolteam op basis van het individueel leerlingendossier een duidelijk beeld van wat in fase 0 en 1 voor deze leerling is gebeurd;
 - heeft het schoolteam de ouders op de hoogte gebracht dat er contact opgenomen wordt met het CLB;
 - kan het schoolteam duidelijk aangeven op welke momenten er contact is geweest met de ouders, hoe ouders de zorgen van de school ervaren, welke verwachtingen en belevingen de ouders hebben ten aanzien van de zorgen die school heeft, hoe er met de ouders werd samengewerkt...
Op dit moment in het traject is het aangewezen dat de school voorzichtig is in het benoemen van concrete voorstellen naar externe ondersteuning.
 - kan het schoolteam duidelijk aangeven op welke manier de leerling zelf betrokken is en hoe de leerling zelf de zorgen van de school ervaart;
 - heeft het CLB een overzicht van de loopbaan van de leerling en van de tussenkomsten / trajecten die het CLB gelopen heeft (inclusief de gegeven adviezen).

Ter info geven we hieronder twee rubrieken weer die momenteel zijn opgenomen in het voorstel van sjabloon voor (gemotiveerd) verslag. Deze rubrieken worden ingevuld op basis van de informatie die CLB krijgt van de school, de ouders en de leerling. Deze rubrieken zijn bedoeld om een overzicht te krijgen van de genomen maatregelen schoolintern en schoolextern en de effecten ervan.

- *Overzicht van de (relevante) binnenschoolse zorg met vermelding van de periode/frequentie/duur van de genomen maatregelen (wanneer en hoe lang/hoe intensief werden de maatregelen ingezet?) en van de effecten van deze maatregelen (hebben ze goed/minder goed/niet gewerkt?)*
- *Overzicht van de (relevante) buitenschoolse hulp met vermelding van periode/frequentie/duur van de geboden hulp (wanneer en hoe lang/hoe intensief werd de hulp ingezet?) en de effecten ervan (heeft dit aanbod goed/minder goed/niet gewerkt?). In dit overzicht kan ook opgenomen worden dat er een advies is geweest om buitenschoolse hulp op te starten en de reden waarom dit advies niet (kon) opgevolgd werd (worden).*
- In het overleg school-CLB worden alle gegevens samengelegd en wordt de vraag bekeken.
 - Als uit dit overleg blijkt dat er binnen fase 1 nog mogelijkheden zijn, worden samen nieuwe maatregelen uitgewerkt die een antwoord kunnen bieden op de onderwijsbehoeften van de leerling en de ondersteuningsbehoeften van de school. Dit kan binnen de school zelf, eventueel met ondersteuning van CLB en PBD. De resultaten van dit overleg worden teruggekoppeld aan de ouders.
 - Als uit dit overleg blijkt dat er nood is aan extra ondersteuning gebaseerd op bijkomende inzichten over de onderwijs- en opvoedingsbehoeften van de leerling, dan start CLB in samenspraak met de leerling, de ouders en de school een HGD-traject op met duidelijke focus om de wenselijke aanpassingen en de minimaal noodzakelijke aanpassingen te formuleren. Dit HGD-traject kan leiden tot de opmaak van een (gemotiveerd) verslag (zie verder).

Scenario 2: Ouders of bekwame leerling stellen een vraag aan school:

- De school overlegt met de ouders
- Als de school van mening is dat de ondersteuning in fase 0 of 1 volstaat en ze geen nood ervaren aan bijkomende ondersteuning, duiden ze dat naar ouders.
 - Als ouders hiermee akkoord gaan, is het niet nodig om CLB te contacteren.
 - Als ouders twijfelen of duidelijk aangeven niet akkoord te gaan, dan kan het CLB betrokken worden (zie scenario 3).
- Als de school de zorg van ouders deelt, is overleg met CLB nodig om het verdere traject te bepalen (zie scenario 1)

Scenario 3: Ouders of bekwame leerling stellen een vraag aan CLB:

- Het CLB onthaalt en verheldert de vraag bij ouders en polst of ze over hun zorgvraag al contact hadden met de school.
- Het CLB neemt contact met school (mits toestemming van ouders).
 - Als na overleg met de school blijkt dat de ondersteuning in fase 0 of 1 volstaat, duidt het CLB dit naar de ouders en bekijkt het samen met de school in welke mate eventueel kan tegemoet gekomen worden aan de achterliggende vragen van ouders. School en CLB volgen verder op.
 - Als na overleg met de school blijkt dat er nood is aan extra ondersteuning gebaseerd op bijkomende inzichten over de onderwijs- en opvoedingsbehoeften van de leerling, dan start CLB in samenspraak met de leerling, de ouders en de school een HGD-traject op met duidelijke focus om de wenselijke aanpassingen en de minimaal noodzakelijke aanpassingen te formuleren. Dit HGD-traject kan leiden tot de opmaak van een '(gemotiveerd) verslag' (zie verder).
- Indien ouders geen toestemming geven om contact te nemen met de school, dan kan er geen gemotiveerd verslag of verslag gemaakt worden.

Scenario 4: CLB maakt zich zorgen rond een leerling (bv. naar aanleiding van consult,...)

- Indien de school de zorg van CLB deelt, wordt een overleg gepland met ouders en/of de bekwame leerling om te bekijken wat de verdere stappen kunnen zijn. Als uit dit overleg blijkt dat er nood is aan extra ondersteuning gebaseerd op bijkomende inzichten over de onderwijs- en opvoedingsbehoeften van de leerling, dan start CLB in samenspraak met de leerling, de ouders en de school een HGD-traject op met duidelijke focus om de wenselijke aanpassingen en de minimaal noodzakelijke aanpassingen te formuleren. Dit HGD-traject kan leiden tot de opmaak van een '(gemotiveerd) verslag' (zie verder).
- Indien de school de zorg van CLB niet deelt, contacteert het CLB-team zelf de ouders en/of de bekwame leerling om de zorg te bespreken. Als in gesprek met de ouders en/of de bekwame leerling blijkt dat er nood is aan extra ondersteuning gebaseerd op bijkomende inzichten over de onderwijs- en opvoedingsbehoeften van de leerling, dan start CLB in samenspraak met de leerling en de ouders een HGD-traject op. Het opstarten van het HGD-traject impliceert dat de school betrokken wordt. Dit HGD-traject kan leiden tot de opmaak van een '(gemotiveerd) verslag' (zie verder).

Traject om te komen tot opmaak '(gemotiveerd) verslag'¹

- Het HGD-traject wordt opgestart conform Prodia.
- Wanneer de doelen die binnen de integratie en aanbevelingsfase bepaald werden **kunnen gerealiseerd worden binnen het gemeenschappelijk curriculum**, wordt enerzijds een oplisting gemaakt van de wenselijke aanpassingen en anderzijds een oplisting van de minimaal noodzakelijke aanpassingen die nodig zijn om het gemeenschappelijk curriculum te kunnen volgen.
Indien de school aangeeft dat bepaalde noodzakelijke aanpassingen voor hen moeilijk te realiseren zijn (de school vindt deze aanpassingen disproportioneel), wordt er samen gezocht hoe deze toch haalbaar kunnen worden gemaakt en wordt bekeken of deze leerling in aanmerking komt voor ondersteuning in het kader van het geïntegreerd onderwijs op basis van een gemotiveerd verslag. Voorwaarden om tot een gemotiveerd verslag te komen
 - de noodzakelijke interventies bevatten (minstens) compenserende en/of dispenserende maatregelen
 - de ondersteuning in het kader van het geïntegreerd onderwijs is nodig (om de noodzakelijke maatregelen te kunnen realiseren) en voldoende om te kunnen participeren binnen het gemeenschappelijk curriculum.
 - de leerling voldoet aan de criteria van type 2/3/4/6/7/9
 - Ondersteuning vanuit het geïntegreerd onderwijs wordt door het CLB binnen de fase van uitbreiding van zorg mee opgevolgd.
- Indien (ondanks de eventuele ondersteuning vanuit GON) de noodzakelijke aanpassingen **disproportioneel** of onvoldoende geacht worden voor het volgen van het gemeenschappelijk curriculum² binnen een gewone school, kan het CLB voor de leerling een verslag (=attest + protocol) conform het M-decreet opmaken indien de leerling voldoet aan alle criteria. In dit verslag wordt gemotiveerd dat de aanpassingen die nodig zijn om het gemeenschappelijk curriculum te kunnen volgen disproportioneel of onvoldoende zijn.
 - Naar aanleiding van de opmaak van een verslag worden de ouders geïnformeerd over de mogelijkheid om de vraag te stellen aan de huidige school of aan een andere school voor gewoon onderwijs om hun kind studievoortgang te laten maken op basis van een individueel aangepast curriculum. Hiertoe organiseert de school een overleg met alle betrokkenen (klassenraad, ouders en CLB) en beslist de school op basis van dit overleg of de leerling studievoortgang kan maken op basis van een individueel aangepast curriculum in de school voor gewoon onderwijs (zie verder), dan wel of de inschrijving voor het daaropvolgende schooljaar ontbonden wordt.
 - Met het verslag kunnen de ouders er voor kiezen om hun kind
 - o studievoortgang te laten maken op basis van een individueel aangepast curriculum in een school voor gewoon onderwijs (mits akkoord van de school);
 - o een individueel aangepast curriculum te laten volgen binnen het buitengewoon onderwijs;
 - o een gemeenschappelijk curriculum binnen buitengewoon onderwijs te laten volgen (voor BuBaO niet nader gespecificeerd; voor BuSO indien voldaan aan de criteria voor opleidingsvorm 4 met name dat de inzet van paramedisch, sociaal, medisch, psychologisch of orthopedagogisch personeel in een gespecialiseerde onderwijsomgeving noodzakelijk is om de onderwijsdoelen te bereiken).

¹ Deze passage is een uittreksel uit het Algemeen Diagnostisch Protocol (ADP) van Prodia (verschijnt in januari 2015)

² We willen er hier uitdrukkelijk op wijzen dat 'gemeenschappelijk curriculum' niet te eng mag geïnterpreteerd worden. Het verwijst naar de goedgekeurde leerplannen die ten minste herkenbaar de doelen bevatten die noodzakelijk zijn om de eindtermen te bereiken of de ontwikkelingsdoelen na te streven en de schoolgebonden planning voor het nastreven van de leergebiedoverschrijdende eindtermen en ontwikkelingsdoelen.

Bijkomende duiding bij een aantal specifieke elementen

Overleg rond de vraag om studievoortgang te maken op basis van een individueel aangepast curriculum

Naar aanleiding van de opmaak van een verslag (en bij voorkeur reeds tijdens het overleg met alle betrokkenen dat aan de opmaak van dit verslag voorafgaat) worden de ouders geïnformeerd over de mogelijkheid om de vraag te stellen aan de huidige school voor gewoon onderwijs om hun kind studievoortgang te laten maken op basis van een individueel aangepast curriculum. In de regelgeving is opgenomen dat deze vraag kan gesteld worden na afleveren van verslag door CLB, maar in de praktijk is het wenselijk dat dit gesprek gevoerd wordt tijdens het overleg dat aanleiding geeft tot de opmaak van het verslag. Indien het niet mogelijk is om deze gesprekken te combineren, legt de regelgeving op dat de school na het krijgen van een vraag om studievoortgang te maken op basis van een individueel curriculum, een overleg organiseert met alle betrokkenen (klassenraad, ouders en CLB). De school beslist op basis van dit overleg of de leerling studievoortgang kan maken op basis van een individueel aangepast curriculum in de school voor gewoon onderwijs. Als dit niet kan, dan wordt de inschrijving ontbonden in functie van het volgende schooljaar.

De ouders kunnen er ook uitdrukkelijk voor kiezen om aan een *andere* school voor gewoon onderwijs de vraag te stellen om hun kind in te schrijven en studievoortgang te laten maken op basis van een individueel curriculum. Deze inschrijving gebeurt dan onder ontbindende voorwaarde. De nieuwe school organiseert een overleg met alle betrokkenen (klassenraad, ouders, CLB en evt ook leerling zelf) en beslist op basis daarvan en binnen een redelijke termijn of de leerling studievoortgang kan maken op basis van een individueel curriculum dan wel of de inschrijving effectief ontbonden wordt.

Rol van de Klassenraad

In het M-decreet wordt op een aantal plaatsen verwezen naar overleg dat de school organiseert tussen alle betrokkenen. Men verwijst hierbij naar ouders, klassenraad en CLB. De volledige klassenraad in secundair kan vrij groot zijn, dus het is aangewezen om in de praktijk na te gaan hoe we dit verder vorm kunnen geven zodat het overleg ook constructief en efficiënt kan blijven. Op dit moment is het voorstel om in het secundair te werken met de toelatingsklassenraad.

Wat indien ouders niet akkoord zijn?

VCLB maakt uitdrukkelijk de keuze om te streven naar consensus bij alle betrokkenen. Als ouders zich op een bepaald ogenblik nog niet kunnen vinden in de overstap naar buitengewoon onderwijs of naar een individueel aangepast curriculum, dan zal CLB slechts in uitzonderlijke gevallen – en met het belang van de leerling voor ogen – toch overgaan tot de opmaak van een verslag. In functie van de opmaak van gemotiveerd verslag voorzien we minder discussies dan vroeger omdat de opmaak van een gemotiveerd verslag geen implicaties heeft ten aanzien van het inschrijvingsrecht (waar het inschrijvingsverslag ikv GON dit vroeger wel had). Indien toch mocht blijken dat ouders geen individuele ondersteuning wensen vanuit het geïntegreerd onderwijs voor hun kind, maar de school dit wel noodzakelijk acht, kan toch een gemotiveerd verslag opgemaakt worden. De begeleiding zal zich dan uitsluitend naar de school en het schoolteam richten en niet naar de leerling zelf.

Rechtstreekse instroom in BuO

Voor leerlingen die in aanmerking komen en waarvoor de ouders een rechtstreeks instroom in buitengewoon onderwijs wensen, is er geen informatie van gewoon onderwijs voorhanden. In deze situaties maakt CLB zelf de inschatting dat de aanpassingen die nodig zijn voor de betrokken leerling disproportioneel of onvoldoende zullen zijn om het gemeenschappelijk curriculum te kunnen volgen. Voor leerlingen die vanuit BuBaO naar BuSO overstappen maakt CLB deze inschatting uiteraard in overleg met de BuBaO-school waar de leerling les volgt.

Gemotiveerd verslag bij nieuwe instromers³

Aansluitend bij het voorgaande punt, zijn er ook situaties waarbij de nood ervaren wordt om bij nieuwe instromers ondersteuning te voorzien vanuit geïntegreerd onderwijs op basis van een gemotiveerd verslag. Deze leerlingen kunnen inschrijven in een school naar keuze (een gemotiveerd verslag is immers geen reden om in te schrijven onder ontbindende voorwaarde). Voor deze leerlingen kan vrij snel een HGD-traject gestart worden en zal CLB samen met de school de afweging maken in welke mate er voldaan is aan de voorwaarden om tot een gemotiveerd verslag te komen. Concreet moet er gemotiveerd worden dat de ondersteuning vanuit het geïntegreerd onderwijs naast compenserende of dispenserende maatregelen NODIG geacht wordt en VOLDOENDE zal zijn om de leerling het gemeenschappelijk curriculum te kunnen laten volgen.

Minimale planlast bij het uitwisselen van informatie: een zaak van evenwichten

Bij de Situering (pagina 1, punt 2) vermeldden we dat het CLB verantwoordelijk is voor het opmaken van het (gemotiveerd) verslag en dat het daarvoor moet kunnen beschikken over informatie die aanwezig is in het leerlingendossier op school. We pleitten daarbij ook voor minimale planlast.

School en CLB wisselen - elk vanuit de eigen verantwoordelijkheid en taak - in een overleg informatie uit en dat op een manier die garandeert dat er optimaal kan ingespeeld worden op de noden van de betrokken leerling.

Bij fasen 0 en 1 van het zorgcontinuüm ligt de regie bij de school. Zij is met de leerling een traject gegaan en heeft in het leerlingendossier de daarbij genomen acties vermeld. Bij de overdracht naar fase 2 moet dat verleden voor het CLB duidelijk zijn in functie van het opmaken van het (gemotiveerd) verslag. Een goed gestructureerd leerlingendossier draagt bij tot die duidelijkheid en laat toe de planlast te beheersen. De school heeft dus bij de overdracht en het overleg een actieve rol.

Het is de taak van het CLB om het (gemotiveerd) verslag op te maken en het doet dat op basis van de door de school aangeleverde gegevens. Ook het CLB heeft bij de overdracht en het overleg dus een actieve rol.

Op die manier wordt het overleg een warme overdracht die een evenwichtige synthese - noodzakelijk voor een kwalitatief (gemotiveerd) verslag – mogelijk maakt. School en CLB zijn zo natuurlijke partners die van mekaar leren. Dat vraagt weliswaar wat tijd, maar geeft ook meerwaarde. Het is beider verantwoordelijkheid om de daarmee gepaard gaande planlast tot een minimum te beperken zonder de kwaliteit van het overleg te schaden. Dat geldt bij voorbeeld ook voor het schrijfwerk.

³ We bedoelen hiermee alle leerlingen die voor het eerst in Vlaanderen naar school gaan of die terugkeren na een periode verblijf in het buitenland.